

Забелешки на предлог Законот за спречување и заштита од дискриминација

изработени од Хелсиншкиот Комитет за човекови права на РМ

- 1. Членот 1** од предлог – законот треба да се дополни во смисла на тоа дека со законот се обезбедува имплементирање на **принципот на еднаков третман**.
    - Овој принцип е основа на Директивата 2000/78/EЗ, и треба да претставува база на која ќе се темели и националниот закон за заштита од дискриминација.
  - 2. Членот 2** треба да се дополни со експлицитно наведување дека заштитата и забраната од дискриминација се применуваат **како во јавниот така и во приватниот сектор во државата**.
    - Ваквата формулација е превземена од Директивата 2000/78/EЗ и Директивата 2000/43/EЗ, и е потребно да биде пресликана во националниот закон за да не се остава простор за шпекулации во однос на опсегот на примена на законот.
  - 3. Членот 3** мора да ја содржи и **сексуалната ориентација** како основ за дискриминација.
    - Сексуалната ориентација како основ на дискриминација е составен дел од Европската Конвенција за човекови права (член 14 и протокол 12) потврдено и преку праксата на Европскиот Суд за човекови права, од горенаведените Директиви на ЕУ, како и од Повелбата за човекови права на Европската Унија кон која Р.Македонија се стреми. Исто така, државата по ова прашање е предмет на јасна критика и во последниот извештај на Европската Комисија. Наведувањето на овој основ во законот е особено потребно заради подигнување на свеста за дискриминацијата на маргинализираните групи и овозможување на нивна адекватна заштита.
  4. Во **членот 5** да се додаде нов став 4 кој би гласел :
- (4) **Принципот на еднаков третман** значи дека не е дозволена ниту директна ниту индиректна дискриминација по ниту еден од дискриминаторските основи.
- Објаснувањето е исто како и за членот 1.
5. По членот 9 сметаме дека неизоставно мора да се додадат и три други членови кои би гласеле :

Поттикнување на дискриминација

Како дискриминација ќе се смета и секоја активност со која некој директно или индиректно повикува, охрабрува, дава упатства или убедува некого да изврши дискриминација.

Виктимизација

Дискриминација се смета и виктимизацијата, односно неповолно постапување кон лицето кое презело или се претпоставува дека презело или дека ќе преземе било каква активност за заштита од дискриминација.

- Заштитата од дејство на поттикнување на дискриминација и виктимизација е апсолутно потребна како законот би ја остварил својата цел и би овозможил заштитата од дискриминација да биде ефективна и целосна, а за таа цел е потребно и дефинирање на истите поими. Овие видови на дискриминација се составен дел и од двете директиви на ЕУ (2000/78/ЕЗ и 2000/43/ЕЗ).

Говор на омраза

За дејство на дискриминација ќе се смета и секое изразување на идеи и мислења со кои се поттикнува дискриминација, омраза или насилство против лице или група на лица заради нивното различно својство по било кој основ, а изразено во јавни гласила, публикации, на јавни собири и места достапни на јавноста преку пишување, прикажување на пораки или симболи или на друг начин.

- Говорот на омраза е исто така дискриминаторско однесување од кое треба да постои заштита. Бидејќи истото не е санкционирано во ниту еден друг закон предлагаме да биде составен дел на овој закон, со што ќе се овозможи како подигнување на свеста за ваквата појава така и превенција и заштита од истата.
6. Во **членот 11** не е наведен изворот на финансирање на Комисијата а имајќи предвид дека треба да станува збор за независен и самостоен орган, потребно е да се регулира дека истото ќе биде финансирано од Буџетот на Р. М.
  7. Условот за 10 годишно работно искуство од **членот 13** е несоодветен, и истиот треба да биде заменет само со искуство во областа на човековите права.
  8. Во **член 19** од предлог законот, надлежностите на Комисијата треба да бидат дополнети и со :
    - превземање дејствија за истражување и констатирање факти на дискриминаторски дејствија,
    - соработка со граѓанското општество и со научни и стручни институции со цел за обезбедување на заштита од дискриминација.
    - преземање на активности за подигнување на свеста и унапредување на човековите права со работа на превенција од дискриминација.
  - Обврските на државата за подигнување на свеста на населението за дејствата на дискриминација, промоција на принципот на еднаков третман, дијалог со засегнатите страни и особено соработка со граѓанското општество, произлегуваат од погоре споменатите Директиви на Европската Унија како и од сите релевантни меѓународни механизми за заштита на човековите права, поради што сметаме дека е неминовно истите да бидат јасно пресликани и во националниот закон.

9. Во **членот 20** потребно е да се додаде нов став во смисла на тоа дека:

Комисијата е должна да постапува и поведува постапки по предмети од дискриминација и кога по **службена должност** ќе дознае за одреден акт или дејствие на дискриминација.

- За Комисијата да се промовира во ефикасен и енергичен орган за промоција и заштита од дискриминација неопходно е самата таа да работи на детектирање и поведување на постапки по службена должност во случаи на дискриминирачко дејствување. Од истата причина потребно е и скратување на роковите за постапување на Комисијата определени во **членот 23** од предлог законот.

9. **Членот 24** потрено е да се измени во смисла на тоа дека секогаш кога нема да биде постапено по препораките на Комисијата, истата **ЌЕ** покрене иницијатива за поведување на постапка пред надлежен орган.

- Во ситуација кога Комисијата ќе утврди акт на дискриминација и сторителот нема да постапи по нејзината препорака, се губи смислата на постоењето на Комисијата ако таа не е обврзана со закон да поведе постапка за да се санкционира дискриминаторското дејствие. Без ваквата обврска за Комисијата механизмите за заштита од дискриминација определени со законот стануваат неефикасни и беспредметни, оставени на волјата и совеста на членовите на комисијата.

10. **Членот 25** од предлог законот треба да се избрише. Самостојноста и независноста на Комисијата треба да биде потврдена со нејзина финансиска и комплетна независност од било кој друг орган на државната управа. Ваквото барање произлегува и од критериумите на Париските принципи како и од препораките на Венецијанската Комисија на Советот на Европа.

11. **Членовите 26, 27, 37, 38 и 39** од предлог законот потребно е да бидат дополнети и со обврски и глоби и за правните лица од приватниот сектор од причина што овој закон ги опфаќа како јавниот така и приватниот сектор во државата во обезбедувањето на заштита од дискриминација.

12. Во **членот 31 став1** заради прецизност и јасност во судската постапка потребно е прецизирање на тужбите за дискриминација

- алинеја 1 , тужба за утврдување на дискриминација;
- алинеја 2 , тужба за забрана или отстранување на дискриминација;
- алинеја 3, тужба за надомест на штета;

Во членот 31 потребно е воведување на нов став со кој ќе се обезбеди судска заштита и на случаите на виктимизација, а заради ефикасна примена на принципот на еднаквост.

- Судската заштита од виктимизација е предвидена и во споменатите директиви на ЕУ, како предуслов за поведување на било каква постапка за заштита од дискриминација.

(19.02.2010)